

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

BESIGHEIDSTUDIES V2

2021

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat die vrae beantwoord word.

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE hoofonderwerpe.
 AFDELING A: VERPLIGTEND
 AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae.
 Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.
 AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae.
 Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.
2. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.
 Let daarop dat SLEGS die eerste TWEE vrae in AFDELING B en die EERSTE vraag in AFDELING C nagesien sal word.
3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genummer is NIE.
4. Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne geskryf word.
5. Gebruik die puntetoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van 'n antwoord te bepaal.
6. Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn vir punte- en tydtoekenning wanneer jy elke vraag beantwoord.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	1	30	30
B: DRIE direkte/indirekte tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	2	40	30
	3	40	30
	4	40	30
C: TWEE opsteltipe vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	5	40	30
	6	40	30
TOTAAL		150	120

7. Begin die antwoord op ELKE vraag op 'n NUWE bladsy, bv. VRAAG 1 – nuwe bladsy, VRAAG 2 – nuwe bladsy.
8. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1**

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.6 D.

1.1.1 Jane gebruik die ... leierskapstyl deur haar werknemers toe te laat om hulle insette te lewer wanneer strategiese besluite geneem word.

- A transaksionele
- B charismatiese
- C outokratiese
- D demokratiese

1.1.2 Die dividend op ... aandele word teen 'n vaste koers aan aandeelhouders betaal.

- A gewone
- B bonus-
- C voorkeur-
- D stigters-

1.1.3 Matt & Jan Ouditeure is gesamentlik en afsonderlik verantwoordelik vir die besigheid se skuld. Hierdie vorm van eienaarskap staan bekend as 'n ...

- A publieke maatskappy.
- B vennootskap.
- C maatskappy sonder winsoogmerk.
- D private maatskappy.

1.1.4 Besighede pas die ...-tegniek toe wanneer hulle vraelyste aan 'n paneel deskundiges gee om 'n oplossing vir hulle besighedsprobleem te kry.

- A kragveld
- B leë-stoel
- C nominale groep
- D Delphi

1.1.5 Spanlede kry duidelikheid oor hulle rolle en bereik konsensus gedurende die ...-stadium van spanontwikkeling.

- A normering
- B bestorming
- C vorming
- D werkverrigting

(5 x 2) (10)

- 1.2. Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

privaat; sosiale; ouderdom; herinbesitstelling; staaftafel; publieke; lyngrafiek; kulturele; awery; geslag
--

- 1.2.1 Auto Versekeraars Bpk. pas die ... klousule toe wanneer goedere vir minder as hulle markwaarde verseker word.
- 1.2.2 'n ... maatskappy verkry addisionele kapitaal deur aandele aan bestaande aandeelhouders uit te reik.
- 1.2.3 Thobeka Ondernemings gebruik 'n reeks vertikale reghoeke, wat as 'n ... bekend staan, om 'n stel verkoopsyfers te vertoon.
- 1.2.4 Besighede hanteer ... as 'n diversiteitskwessie wanneer hulle ouer werknemers aanmoedig om jonger werknemers te mentor.
- 1.2.5 Tax Bank bevorder ... regte deur hulle werknemers toe te laat om aan MIV/Vigs-bewusmakingsprogramme deel te neem. (5 x 2) (10)

- 1.3. Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.3.6 K.

KOLOM A		KOLOM B	
1.3.1	Leierskap	A	handhaaf morele standaarde wanneer sake gedoen word
1.3.2	Verpligte versekering	B	groep genereer moontlike alternatiewe oplossings
1.3.3	Maatskaplike verantwoordelikheid	C	vermoë van 'n individu om reëls op volgers af te dwing
1.3.4	Etiese gedrag	D	besighede word nie deur die wet verplig om by die Vergoedingsfonds te registreer nie
1.3.5	Besluitneming	E	verpligting om na die verbetering van die produktiwiteit van die besigheid te streef
		F	vermoë van 'n individu om volgers te beïnvloed en te lei
		G	besighede word deur die wet verplig om by die Vergoedingsfonds te registreer
		H	handhaaf die gedragskode van 'n spesifieke professie
		I	verpligting om na die verbetering van die gemeenskap se welstand te streef
		J	senior bestuurder oorweeg alternatiewe oplossings voordat die beste een gekies word

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 2: BESIGHEIDSGELEENTHEDE

- 2.1 Noem enige TWEE faktore wat in ag geneem moet word wanneer beleggingsbesluite geneem word. (2)
- 2.2 Identifiseer die beleggingsvorm wat Tebogo in ELK van die stellings hieronder gekies het:
- 2.2.1 Tebogo het 'n klein bedrag geld in 'n finansiële instelling belê waar dit deur 'n fondsbestuurder bestuur word.
- 2.2.2 Hy het 'n belegging gekies wat op die JSE gelys is met geen koste en kommissie betaalbaar nie. (4)
- 2.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

KWALITEIT ONTWERPERS (KO)

Kwaliteit Ontwerpers wil die kwaliteit van hulle produkte verbeter. Hulle moedig hulle werkers aan en motiveer hulle om vinnig by verandering aan te pas. Die bestuur pas altyd die leierskapstyl toe wat vir die taak op hande geskik is. KO is bewus van die rol wat persoonlike houding in suksesvolle leierskap speel.

- 2.3.1 Identifiseer TWEE leierskapsteorieë wat deur KO toegepas word. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 2.3.1 te beantwoord.

LEIERSKAPSTEORIEË	MOTIVERINGS
1.	
2.	

- 2.3.2 Bespreek die rol van persoonlike ingesteldheid in suksesvolle leierskap. (4)
- 2.4 Verduidelik hoe die volgende faktore tot die sukses en/of mislukking van 'n publieke maatskappy kan bydra.
- 2.4.1 Kapitaal (4)
- 2.4.2 Wetgewing (4)

- 2.5 Bespreek enige TWEE beginsels van versekering. (6)
- 2.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

RUBAN VERVAARDIGERS (RV)

Ruban Vervaardigers het versekering vir hulle sleutelpersoneel uitgeneem. Hulle is vergoed toe een lid van die sleutelpersoneel gesterf het. RV is ook uitbetaal vir verlies aan inkomste nadat werknemers as gevolg van salarisverlaging gestaak het.

- 2.6.1 Haal TWEE voordele van versekering vir RV uit die scenario hierbo aan. (2)
- 2.6.2 Verduidelik ander voordele van versekering vir besighede. (4)
- 2.7 Gee besighede raad oor enige TWEE aspekte wat in ag geneem moet word wanneer 'n multimedia-aanbieding ontwerp word. (4)

[40]

VRAAG 3: BESIGHEIDSROLLE

- 3.1 Noem enige VIER fokusareas van korporatiewe maatskaplike investering (KMI). (4)
- 3.2 Identifiseer die tipe onetiese besigheidspraktyk wat op Melusi Ondernemings van toepassing is in ELKE stelling hieronder:
- 3.2.1 Melusi Ondernemings verklaar nie al hul inkomste aan die Suid-Afrikaanse Inkomstediens (SAID) nie.
- 3.2.2 Die besigheid vra in die klein dorpies hoër pryse vir goedere van minderwaardige gehalte.
- 3.2.3 Hulle het die produkte van Tony Ondernemings gedurende hulle promosieveldtogte gekritiseer. (6)
- 3.3 Verduidelik die impak van korporatiewe maatskaplike verantwoordelikheid (KMV) op gemeenskappe. (6)
- 3.4 Bespreek die voordele van diversiteit in die werkplek. (6)
- 3.5 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

KESHNI KONSTRUKSIE (KK)

Keshni Konstruksie diens al die toerusting wat by hulle konstruksieterreine gebruik word. Die werkers sien na hulle eie gesondheid en veiligheid om. KK voorsien werknemers van persoonlike beveiligingsdrag.

- 3.5.1 Haal TWEE verantwoordelikhede van KK as werkgewer uit die scenario hierbo aan om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder. (2)
- 3.5.2 Gee KK raad oor ander verantwoordelikhede van die werkgewer om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder. (4)
- 3.6 Verduidelik hoe besighede 'n omgewing kan skep wat kreatiewe denke in die werkplek bevorder. (4)
- 3.7 Beveel maniere aan waarop besighede die volgende moeilike persoonlikhede in die werkplek kan hanteer:
- 3.7.1 Stilles (4)
- 3.7.2 Kundiges (4)

[40]

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE**BESIGHEIDSGELEENTHEDE**

- 4.1 Noem enige TWEE voorbeelde van langtermynversekering. (2)
- 4.2 Beskryf kortliks die voordele van 'n maatskappy sonder winsoogmerk. (4)
- 4.3 Verduidelik die funksies van die Johannesburgse Sekuriteitebeurs (die JSE). (6)
- 4.4 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Maharaj Ingelyf het oor 'n periode van twee jaar 'n bedrag van R5 000 teen 'n rentekoers van 8% saamgestelde rente per jaar in 'n vaste deposito belê.

- Bereken die bedrag rente wat Maharaj Ingelyf na TWEE jaar sal ontvang. Toon AL die berekeninge. (4)
- 4.5 Stel situasies voor waarin die laissez-faire/vryeteuels-leierskapstyl in die werkplek toegepas kan word. (4)

BESIGHEIDSROLLE

- 4.6 Noem enige VIER menseregte in die werkplek. (4)
- 4.7 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

MARY MATERIALE (MM)

Mary Materiale beplan om 'n nuwe produkreeks in hulle somerreeks bekend te stel. Hulle het al die idees vir en teen die verandering in ag geneem. MM het ook die werknemers versoek om nuwe idees hardop in groot groepe te genereer.

Identifiseer TWEE probleemoplossingstegnieke wat MM gebruik het. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 4.7 te beantwoord.

PROBLEEMOPLOSSINGSTEGNIEKE	MOTIVERINGS
1.	
2.	

- 4.8 Verduidelik hoe besighede die King-kode-beginsel van *verantwoordbaarheid* vir goeie korporatiewe bestuur kan toepas om hulle etiese sakebedryf te verbeter. (4)
- 4.9 Stel maniere voor waarop besighede tyd en energie kan bydra om die welstand van werknemers te bevorder. (6)

[40]**TOTAAL AFDELING B: 80**

AFDELING C

Beantwoord EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van die vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy OF VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDGELEENTHEDE (AANBIEDING)

'n Effektiewe besigheidsaanbieding vereis dat die aanbieders goed voorberei moet wees. Baie aanbieders verkies om inligtingstukke en interaktiewe witborde te gebruik om vir verskillende gehore voorsiening te maak. Dit is belangrik dat aanbieders terugvoering op 'n nie-aggressiewe en professionele wyse hanteer. Hulle moet daarna streef om hul volgende aanbieding te verbeter.

Skryf 'n opstel oor 'n effektiewe besigheidsaanbieding waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf in breë trekke faktore wat oorweeg moet word wanneer daar vir 'n aanbieding voorberei word.
- Bespreek die impak van inligtingstukke en interaktiewe witborde as soorte visuele hulpmiddels.
- Verduidelik hoe die aanbieder na afloop van 'n aanbieding terugvoering op 'n nie-aggressiewe en professionele wyse behoort te hanteer.
- Stel areas van verbetering aan die aanbieder vir sy/haar volgende aanbieding voor. **[40]**

VRAAG 6: BESIGHEIDSROLLE (SPANPRESTASIE EN KONFLIKBESTUUR)

Die bestuur moet duidelik onderskeid maak tussen konflik en griewe in die werkplek. Hulle moet ook in staat wees om die oorsake van konflik te identifiseer en die kriteria vir suksesvolle spanprestasie toe te pas. Effektiewe spanne maak staat op die toepassing van die spandinamika-teorieë.

Skryf 'n opstel oor spanprestasie en konflikbestuur waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf in breë trekke die verskille tussen *konflik* en *griewe*.
- Verduidelik die oorsake van konflik in die werkplek.
- Bespreek VIER kriteria vir suksesvolle spanprestasie.
- Gee besighede raad oor die belangrikheid van spandinamika-teorieë in die verbetering van spanprestasie **[40]**

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150